

Altea 1876

No es pot dir, el meu benvolgut amic lector, que l'examen d'un país en època determinada estiga complet, si no s'ha estudiat el temperament, el mode de ser dels seus habitants, en el qual pot influir la raça, la geografia, la història, el clima, el benestar o la pobresa; punts i tants imponderables que dominen en el món, i per tant, he deixat per a aquest moment l'entreteniment d'examinar la idiosincràsia, el mode de ser dels nostres paisans, molt difícil de definir, que tu bé ho saps, perquè havent passat per Espanya diverses races humanes, totes elles han deixat el seu record en la psicologia dels alteans ; però del que no hi ha cap dubte és de la influència que exerceixen en ells el sol i la mar, dos poderosos sedants que porten en la seua vitalitat alguns elements nocius, com són la inacció i el providencialisme quan aquest es manifesta sense fé religiosa i com a excusa de l'oci.

Però aquells soberans influents transmeten també als nostres paisans qualitats boníssimes com són: la cordialitat, la comprensió, la generositat, l'honradesa. I una prova de les moltes que podia expressar-te de la psiquis dels alteans te la donaré relatant-te un fet, un episodi de gran senzillesa i emotivitat.

Al final de la platja (platja , llavors hui carrer Conde d'Altea) conforme es va cap al riu, hi havia una casa gran de traça antiga, pertanyent als germans Dª Ana Maria i Sr. Luis (el senyor Llaus) casa solitària entre platja i camp.

T'afig que eixos dos germans constituïen el mes senyorial que hi havia al poble, pel seu port, pels seus costums i fins per la seua posició econòmica; doncs bé, aquesta casa va anar l'escenari de l'episodique et contaré. Però abans de començar el relat i perquè et formes judici adequat de psiquis dels nostres paisans, precisa que conegues uns certs antecedents.

Assabenta't, doncs, que els mitjans econòmics d'Altea en aquella època consistien en dues fonts de producció: la del camp i la de la mar ; perquè es pot dir que al poble es mancava, quasi en absolut, de comerç i indústria, el producció de la terra consistia en la seua major part en el raïm de moscatell que es destinava a la confecció de la pansa per l'antic artifici d'escaldar i assecar el raïm al sol, la qual cosa es cap a últims d'estiu. I, si parlem de la producció de la mar consistia també en la seua major part de la pesca de la sardina, tal vegada per l'abric de la badia i l'entrada en ella de l'aigua del va riure.

Doncs , bé, l'any que estem examinant les circumstàncies atmosfèriques van ser contràries a les dues produccions citades; una gran sequera per al camp i unes pluges torrencials en l'època de confeccionar la pansa, i també uns grans temporals per a la mar, que van impedir la pesca , total : un any aquell calamitós, un any de fam com llavors es deia.

En arribar, perquè l'hivern d'enguany, amb el cel sempre encapotat, el fred i la falta d'enllumenat public en les nits i al mal humor de la gent, regnava al poble la natural tristesa que augmentava en veure's tots els dies pels seus carrers pobres de demanar que no s'havien vist mai tan nombrosos. doncs, bé;

en aquestes circumstàncies en l'ambient tan oposat a l'alegria valenciana, el Sr. Llais, el de la casa solitària que t'he citat, que encara que no jove tampoc era vell, s'avorria bastant, i com a Altea no hi havia més distracció que la sòbria i honesta que oferien les reunions familiars, el Sr. Llais eixia totes les nits de la seua casa i marxava a la part alta del poble, a passar la vetlada amb alguna família, i el cap a ell només, sense més compaya que el farolet amb què il·luminava el seu camí.

Va succeir que una nit de gener en què plovia a intervals i estrenyia el fred, El Sr. Llais baixava feia la seua casa, per un carrer en costa que acabava en el Pont de Moncau, i quan va arribar a eixe final de carrer li va detindre un grup d'homes, amb el rostre tapat i emboçats amb unes mantes, els quals, sense violència, però imperativament com corresponia a una actuació de lladres, va exigir al Sr. Llais tots els diners que portara.

Llavors aquell senyor els va dir tranquil·lament: Infeliços ! sou molts i en repartir-vos el que porte damunt no tocaríeu a res.

No us descobriu, perquè no vull saber qui sou, encara que, per descomptat, no sou lladres; a Altea no n'hi ha. Sou uns necessitats que tal vegada no heu sopat aquesta nit, ni vosaltres ni les vostres famílies.

Veniu amb mi a la meua casa i allí us donaré perquè remeieu de moment les vostres necessitats. L'any ha sigut molt dolent, és veritat ; però nosaltres els propietaris, no hem hagut de donar lloc al fet que vosaltres els jornalers arribareu a aquest extrem. Anem doncs.

I va tirar a caminar amb tots, més tranquils que el que el moment demandava, ja que no sàvia amb què classe de gent tractava. En arribar a la casa va obrir, i sense cridar a la servitud que estava dormint, va encendre una vela gran de tres llums que estava prop de la porta com totes les nits esperant al Sr. Llais. Aquest va portar a aquells homes a la cuina de campana on es conservava caliu de foc de llenya, afegint unes troncs d'ella, el Sr. Llais va anar a buscar viandes al rebost ; va traure una bona rastra de botifarres i uns pans dels quals es fan a casa, i els va dir : - [Mentre que vaig al meu despatx a traure alguns diners, calfar-vos i sopeu amb tranquil·litat, i quan dins d'una estona noteu que ja torne cobriu-vos la cara].

Així es va desenvolupar el programa, repartint el Sr. Llais al seu retorn entre aquells desgraciats unes quantes monedes d'or, de les isabelines de cinc duros que llavors hi havia, i també bastant xavalles, amb l'efígie de Ferran VII ; recomanant-los que el canvi de les monedes d'or el feren en un altre poble, per a no donar lloc, si ho feien a Altea, al fet que les gents pensaren que aquell or procedia de robatori. I els va acompanyar a l'eixida de la casa. I aquells homes que havien tingut aquella nit la necessitat de disfressar-se de lladres anaven silenciosos i, segurament, molt emocionats, tan sols ja a la porta i atropellant-se les paraules, deian :

[Que Deu li ho pague, senyor Llais, que Deu li ho pague].

I ja al carrer tots, però quedant un ressagat en el portal, que per la seua dificultat en el caminar, semblava el més vell d'ells, va exclamar :

[Senyor Lluis, em deixa que l'abrasi? I el Sr. Lluis obrint els braços va estrényer el cos del vell que ja l'estava abraçant.

I mentre el vell plorava per l'emoció que produïa la generositat del Sr. Lluis, estic segur que aquest donava a la seua ment gràcies a Déu per haver-li proporcionat mitjans i ocasió per a realitzar un acte de misericòrdia i amor humà.

I dis-me, amic meu : no demostra aquest episodi de delicada qualitat del temperament d'aquell gran cavaller i del d'aquells pobres necessitats ?

No és digne d'admirar l'eficàcia de la influència del sol i de la mar quan aquestes meravelles de l'Univers fan palpar els cors ?

Francisco Martinez - Orozco y Martinez

Madrid - 1961